XII évfolyam. Székelyudvarhelytt, 1909. október 24. 43. szám.

UDVARHELYI HIRADÓ

UDVARHELYMEGYE FÜGGETLEN POLITIKAI LAPJA.

Az „Udvarhelymegyei Jegyzői-Egylet“ hivatalos közlönye.
Előfizetési árak:
egész évre 8 kor. fél evre 4 kor. negyed évre 2 korona.
Egy szám ára 16 fil. — Tanitóknak egész évre 6 korona.

Felelős szerkesztő: **Becsek Aladár.**

Hirdetések a legolcsóbban számittatnak. Nyilttér sora 50 fillér. Megjelen hetenként egyszer, 6—8 oldalon vasárnap
A hirdetés és nyilttér dija előre fizetendő.
Szerkesztőség és kiadóhivatal: Becsek D. Fia könyvnyomda

Bankgyülés Székelyudvarhelyen.

Udvarhelyvármegye közönsége a folyó év május hóban tartott közgyülésében egy, a képviselőházhoz intézett iratában leszögezte az önállóbank megvalósitása iránti követelését és ezzel megjelölte azt az irányt, melyen haladni kiván még azon esetben is, ha az önállóbank megvalósitása helyett a chlopyi nagy szó beváltását és annak járulékait találja magával szemben.

Kifejtettük már e helyen, hogy mi az önálló bank felállitását, mely szükségszerüleg magával hozza a vámsorompónak 1917-ben való megvalósitását — nem jelszavakon való felületes lelkesedésből, hanem igazi szükségérzetből hangoztatjuk. És éppen ez késztetett minket, kik a koalicióban Andrássy Gyula grófot tartottuk politikai vezérünknek, hogy tőle e kérdés felvetésekor eltávolodjunk, mivel a gazdasági különválással véljük a gazdag, és igy független Magyarország elkövetkezését. És erre nekünk itt, a keleti végvárakon, kétszeresen szükség van; a székely érdekek minden irányu kifejlesztése immár elsőrendü nemzeti feladat. Ezen nemzeti feladat parancsolja, hogy iparunkban és kereskedelmünkben különösen akkor emancipáltassunk az osztrák nyomás alól, amidőn Erdély idegen népeinek szellemi és gazdasági kulturája amugy is ránk nehezedik, elsorvasztással fenyeget.

Az országgyülési függetlenségi párt, mint többségi pártnak kezébe tette le a nemzet bizalma azt a hatalmat, amelylyel a párt az ország sorsára döntő befolyást gyakorolhat. A függetlenségi párt évtizedeken keresztül hirdette a magyar nemzeti bank elengedhetetlen szükséges voltát. De benne van az a 67-iki kiegyezési törvényekben is. Most, hogy a kérdés aktuálissá lett, számon kéri tőle az ország, hogy hüséges lesze elveihez, adott igéreteihez és ünnepélyes kijelentéseihez? Hüséges lesz-e, vagy pedig engedi, hogy a gazdasági függetlenség egyik ékköve kitöressék a közjogból?

A függetlenségi párt a nemzeti bank érdekében komoly akciót kezdeményezett. Az az impressziónk, hogy a pártot erre saját benső meggyőződése sarkalja, bevezetett harcza őszinte, becsületes és minden hátsógondolat nélkül való, s ezt a vidékeken rendezett bankgyülésekkel igazolni is akarja. A párt, mint velünk közlik, november hó 14-ikére vette tervbe a Székelyudvarhelyt tártandó bankgyülést, melyen a megye országgyülési képviselőin kivül számos képviselő résztvesz. Ezen a gyülésen a választóközönség megfogja erősiteni a törvényhatósági bizottság azon határozatát, hogy Udvarhelyvármegye a nemzet régi óhajához ragaszkodva, őszinte lelkesedéssel és erélyesen kivánja a gazdasági önállóság első feltételét képező nemzeti önálló banknak 1911-re való felállitását.

A választó kerületek bátor, őszinte állásfoglalására szükség van. Iszonyu ravasz praktikával az osztrákoknak sikerült a vám- és kereskedelmi közösséget tőlünk tiz évre kicsikarni. Még a császári hatalmat is mozgásba hozták ellenünk. Királyi biztosokkal, Fejérváryékkal dolgoztak és az országgyülést katonasággal szétzavarták.

Mindez főleg azért történt, hogy a gazdasági függést előre kieszelt módon tőlünk ujabb tiz évre kierőszakolják.

De itt van a bank dolga. Erre nem szól a császári mentslevél. Itt nincs megkötve Magyarország keze. Az ország függetlenségi közönsége ebben nem ismer tréfát. Bizonyára megszakitana minden kormánynyal minden közösséget, ha az országnak ezt a nagy jogát, gazdasági függetlenségünknek ezt a hatalmas sarkkövét elalkudni és megsemmisiteni engedné.

Most tehát Ausztria, a ravaszságoknak és perfidiának nagymestere futkározik. Nem tudja, mihez kezdjen

Egy ponton, ha megtöri Magyarország a közösséget, fél, hogy vége lesz az ország egész lekötöttségének. Ha Magyarországnak egyik lábát sikerül kiszabaditania a békóból, utána jön a többi is és vége lesz a százados nyügnek és rabságnak.

Ezért magyarázható meg az osztrák köröknek fokozott erőszakoskodása ellenünk. Mert a nyilt szemmel látók világosan látják, hogy itt kétféle harcz folyik. A nyilt szinen folynak a megegyezési huzakodások. Ebben is gáncsoskodik és akadékoskodik az osztrák politika. Mig kézalatt azon irányban történnek puhatolózások, hogy az országot miképpen lehet teljesen összegabalyitani?

A magyar nemzeti bank sorsát eldöntöttnek kell tekinteni. Ha talán lett volna még valaki, aki kételkedett volna annak szükségessége felől, most be van igazolva annak nélkülözhetetlen volta. Idegen és ellenséges pénzügyi körökre nem lehet többé bizni egy ország hitelületének vezetését.

Ez akkor idéz elő válságot, amikor neki tetszik. Valahányszor Magyarország meg akarna mozdulni: összejátszva más hatalmi tényezőkkel. ez odaáll, hogy az országban pénzügyi zavarokat és kriziseket idézzen elő.

Hitvány, csekély kis alaptőkéje ellenében a bécsi bank azon jogot nyerte meg az országban, hogy milliárdok erejéig bankjegyeket bocsáthasson forgalomba és ezt a hatalmát nem az ország gazdasági életének fejlesztésére forditja. Nem az árucsere és hitelélet forgalmi eszközeinek zavartalan lebonyolitását akarja előmozditani, hanem ürügyül használva a külföldnek némileg szükebb pénzügyi viszonyait, hozzájárul ő is ahhoz, hogy irtóhadjárat folytattassék itt Magyarország egész gazdasági élete ellen.

Egyetlen embert se lehet — amint azt Buza Barna a napokban kifejtette — kötelezni arra, hogy más emberrel közösségben maradjon. Hát a magyar államot lehet arra kényszeriteni, hogy a szerződési határidő lejárta után, akarata ellenére, továbbra is közös bankot tartson fenn Ausztriával?

Honnan veszi Ausztria a jogot, hogy bennünket erre kényszeritsen? Micsoda szerződésből, micsoda megegyezésből, a természetnek, az erkölcsnek, az igazságnak melyik törvényéből? Álljanak elé az osztrák jogtudósok, politikusok, jöjjenek az összes Lustkandlok és mutassák meg, miféle jogczimen akarják a magyar nemzetet a közösség fentartására kényszeriteni! Mindenre tudtak eddig jogczimet találni, az aradi vértanukat is forma szerint törvényes, hadbirósági itélet alapján ölték meg: mutassanak hát erre jogi alapot, keressenek hát erre akárhol a világon, akár ha a saját törvényeik közt is valami jogczimet!

Bizony nem találnak. És ha mégis megtörténne, hogy a nemzet ellenére meghosszabbitanák a közös bank életét, se az uralkodó, se az osztrák birodalom, se a magyar, se az osztrák törvények egyetlen betüjével sem tudná igazolni, védeni, indokolni ezt a tényt; hanem az egész világ előtt, az egész emberiség előtt el kellene ismerniök, hogy nyilt, jogtalan, törvénytipró erőszakot követtek el a magyar nemzet ellen, hogy olyat erőszakoltak rá egy egész nemzetre, ami ellen minden egyes embert megvéd minden czivilizált állam törvénykönyve.

Szükséges, hogy az egész nemzet, mint egy ember sorakozzék Bécs tulkapása ellen. Ezért helyeseljük a vidéki bankgyülések tartását és azért üdvözöljük a körünkbe érkező képviselőket. A világ igazságérzetének védelmét csak az érdemli meg, aki kitart jogai mellett s az erőszak előtt nem hajlik meg. Aki az erőszak első lehelletére rögtön behódol s megadja magát, az nem is érdemel jobb sorsot. Volenti non fit injuria. Aki beleegyezik abba, hogy jogait felrugják, aki az erőszakot leborulva fogadja s kifogás nélkül engedelmeskedik neki, avval nem történik jogtalanság. Aki szembenéz az erőszakkal, annak igazsága, ha küzdelmek árán is, de bizonynyal győzni fog.

Az igazság, amit erőszakkal elvesznek tőlünk, mindig a miénk marad, s előbb, vagy utóbb, de biztosan visszaszerezzük. Az igazság, amit önként eldobunk, nem a miénk többé, s arra sincs már jogunk, hogy visszakövetelük.

A függetlenségi párt képviselői ezt hirdetni jönnek közénkbe s mi szivesen mondunk nekik Isten hozottat.

BELFÖLD.

Tiz százalékos pótadó.

Udvarhelyvármegye legutóbbi közgyülése a tisztviselők nyugdijalapjának 1910. évi költségvetését 51373 kor. 13 fil. szükséglettel, 11527 kor. 67 fill. fedezettel s 39845 kor. 46 fill. hiánynyal állapitotta meg, mely hiány eloszlatása végett 10 százaléknyi pótadó kivetésére lenne szükség. A vármegye azonban a megyeház épitési kölcsön törlesztésére már 3% pótadót kivetvén, törvény értelmében még csak 2% pótadót vethet ki, s további pótadóemelést csak törvényhozási felhatalmazás után tehetne. Valósággal nem is vetett ki a közgyütés a nyugdijalap szükségleteire 2%-nál többet, hanem a többi 8%-nak megfelelő összeget segélyképpen kérte a belügyminisztertől azon állami javadalmazásból, melyet a mult év óta rendszeresitettek az országos költségvetésben a megyei nyugdijalapok jövedelmének pótlására.

A 10 százalékos pótadó kivetésére tehát csak törvényhozási felhatalmazás esetén és csak akkor kerülhetne a sor, ha a vármegye a belügyminisztertől semmi segélyt nem kapna. Ettől pedig nincs okunk tartani, mert a nyugdijalap tavalyi költségvetésénél is kérte már a segélyt a vármegye, s annak megadását a miniszter kilátásba helyezte. Az ügy iránt érdeklődök figyelmét jónak látjuk ezek jelzésével megnyugtatni.

Egyébként pedig meg kell emlitenünk, hogy a nyugdijalap felnövekedett hiánya nem mai keletü, s kiváltképpen nem az ujabb nyugdijazási esetek idézték elő. Már az 1907. évben megállapitott költségvetés szerint is 15000 korona körüli olyan szükséglet mutatkozott, amit az alap jövedelméből fedezni nem lehetett. A kivethető 2 százalékos pótadóból pedig a megye lakosságának 418395 koronányi állami adója után csak 8367 koronányi összeg folyt be, s igy a további szükséglet 6000 koronányi kölcsönnel kellett födözni. Az 1908 és 1909-ben beállott ujabb nyugdijazások öszzsege. 6—7000 koronánál nem rug többre, s igy másfélperczentes pótadóból födözhető volna. De hogy már előzőleg is 15 ezer koronás deficzittel kellett küzdenie a nyugdijalapnak, s ezt is az alaptőkéjéből vett kölcsönnel fedezte, ennélfogva azt az ujabb nyugdijösszegeket is kölcsönből kellett előteremteni, amelyeket egyébként normális pótadóval a megye közönsége megbirt volna.

E kölcsönzésekre az 1907-ben már előállott szükség szerint 1908-ban s 1909-ben is szükség volt, s igy gyült fel a nyugdijalapot terhelő kölcsönök összege körülbelül 30 ezer koronára. Hozzaszámitva ehhez a nyugdijazásokra szükséges évi összeget, ami már 1907-ben is 23 ezer koronánál több volt, igy állott elő az idén 50 ezer korona körüli szükséglet. Látnivaló azonban, hogy az ujabb nyugdijazások összege az évi nyugdijjárandóságok végösszegét az 1907. évben volt végösszegnél magasabbra nem emelte. Tehát nem ezek a nyugdijazások, hanem a régi deficzitek megismétlődése és összehalmozódása okozza a 10 százaléknyi pótadó összegének megfelelő jövő évi deficzitet.

Ha ezek a régi terhek a minisztertől kért és kilátásba helyezett segélylyel elhárittatnak a nyugdijalapról, akkor ez alapnak 12 ezer koronára számitható évi jövedelme, s a 2 százalékos pótadó 8500 koronányi összege az évenkint átlagosan 20 ezer koronában mutatkozó nyugdijszükségletet fedezni tudja. A 10%-os pótadó réme tehát semmiesetre se fenyeget olyan végzetesen, s igen nagy hiba volna, ha egyszeri jelentkezése miatt is az ujabb nyugdijazásokat okolnók.

KRÓNIKÁS JEGYZETEK.

Székelyudvarhely, okt. 23.

Vajudnak a hegyek.

Volt ismét egy üres scenéria. A magyar válságot felczifrázták ismét egy semmitmondó külsőséggel. Összes lemondott minisztereink a király elnöklésével koronatanácsot ültek, s ennek befejeztével ismét felhangzott a stereotip hiradás: „Őfelsége a döntést fenntartotta.“ Félévnél több idő óta mind igy tartódik fenn szegény döntés, s mégse tud a sok fenntartás után se elevenné válni. Végezetül is a hegyek talán csak nem sülnek sok vajudás után holmi silány egeret? Vagy nem lesz talán a döntés valami olyanféle pukkanás, mint a felfujt hólyagé, mely tudvalevőleg minél felfujtabb, annál nagyobbat pukkan, de annál üresebb is.

Sajnálni való dolog, hogy ilyen kilátások mutatkoznak inkább. Őfelsége is már régen döntött volna bizonyosan, ha nem tenné tanácstalanná az a sok tulságos loyalitás, melylyel a magyar függetlenségi eszme iránti bizalmatlanságát maguk a magyar pártok vezetői igyekeznek mélyiteni. Ime, kialakul a bankkérdés nyomán a gazdasági függetlenség kormányzati programmja a függetlenségi párt kebelében, de a többi magyar párt versengése czélszerütlennek tünteti föl ezt a programmot és küzd ellene. Elismeri, hogy gazdasági függetlenségre szükségünk van; vallja, hogy ő is akarja. És mégse akarja. Wekerle nagy gazdasági egységekben akarja tartani gazdasági életünket, Andrássy Gyula katonai engedményekkel akartja elaltani az önálló gazdaság iránti vágyat, s a függetlenségi párt összes riválisai ugy akarnak uj kormányzati korszakat létrehozni, hogy ezt az egyedüli tömör és néplélekből fakadt pártot széttörjék.

Mit tegyen őfelsége ebben a testvéri irigységben? Vár és fenntartja a döntést. Nem a korona határozatlansága nyilvánul meg tehát a döntések elhatározásában, hanem az a rövidlátó, belső küzdelem, mely a korona egy és más aggodalmáért kész letagadni az igazi nemzeti vágyakat. Kész elméleteket, kibontakozási terveket gyártani, melyekben a magyar önállóság iránti kivánalmaknak nemzeti szinü és Bécsnek is kényelmes visszavonulást rendezzen. Kész e tervek végett aféle lélekhalászásba fogni, amilyen most folyik, hogy a függetlenségi pártnak ugynevezett „mérsékelt“ elemeit elvárulásra biztassa.

Nem szép dolog ez, ha még az Andrássy Gyula jövendő kormányzása érdekében történik is. Ha Andrássy vállalkozik a magyar közvélemény függetlenségi vágyait immár parlamentáris többséggel képviselő párt letörésére, annál rosszabb ez — Andrássyra nézve. Mert az ilyen törekvés szemben áll a nemzeti élet kivánalmaival, s igy csak ideig-óráig, erőszakosan és mesterkélten érvényesülhet. Ekként Andrássynak nemzeti politikára hivatott államférfiui ereje csak a nemzet ellenére müködő átmeneti kormányzásban morzsolodnék el, de végleges kormányzati békét az uralkodó és a nemzet közt nem tudna teremteni.

Hiába mondják, hogy Andrássynak a nemzet gazdasági fő egyénisége ellen küzdő programmja a királylyal való egyetértés jelszavában hordja igazolását és népszerüségét. A politika ugyan a kényszerüségek tudománya, de nem a lemondásé. A kényszerüség nem kiván erőtlenséget, hanem annál több szivósságot, erőt és őszinteséget. Az őszinteség pedig azt mondatja a magyar néppel, hogy nem nekünk kell egyetértenünk a királylyal, hanem a királynak kell egyetértenie velünk.

Ebben a distinkczióban van a válság megoldása.

Tolvaj palánták.

Apró tolvajokat fogtak össze a rendnek őrei, egész bandára valót. Gyermekek, 13—15 éves emberpalánták szervezkedtek, hogy rendszeresen üzzék a lopást és betörést. Vagy hatvan nagyobb stilü csirkefogást végbe is vittek, kisebb ragadozásaiknak pedig nem volt se szere, se száma. Még romántikát is kevertek ebbe a szervezkedésbe. Hasonló koru kislányok várták haza az apró banda hőseit, s együtt mentek valami külvárosi vendéglőbe, hogy a zsákmányt elmulassák.

Érdekes és jellemző ezeknek a zsenge zsiványoknak a társadalmi rendről való felfogás, amit a banda egyik 13 éves tagja mondott a rendőrség előtt. „Ne vigyenek engem gyermekmenhelybe. Szamárság az egész gyermekvédelem. Csukjanak el 15 esztendőre, akkor nem lopok“. Egész, kiforrott vélemény ez, tele czinizmussal, az emberbaráti intézmények dédelgető és hivogató szeretetének a megvetésével, s a tolvajság életpályája iránti ragaszkodással és megszokással. Honnan veszi az az apró csemete ezt a természetté vált felfogást, ezt a tulajdon intézménye elleni modern elfogultságot és megrögzött vitézi hajlamot? Bizonyára nem magából, hanem egész társadalmi környezete segiti rá, hogy koraérett tolvaj legyen belőle.

Ekként tör ki belőle az a kicsinylés, mely az ő tolvaj-pályája rózsás utjaihoz képest a gyermekvédelem erkölcsösitő törekvéseit szamárságnak tartja. Veszedelmes elfogultság ez, de mégis van igazság benne. A természetté vált rossz hajlamok kinevelésére csakugyan nem alkalmas a gyöngéd kézzel való simogatás. Korbács kell rá és 15 éves szigoru rabság, vagy ezzel egyhatásu megszoritása a tulságosan, vétkek levegőjébe hajlóan elfogult szabadságérzetnek. Szent László idejében levágták a tolvaj karját, s egy emberöltő alatt a megrettenés kiölte a lopás iránti hajlamot. A gyermekek semmiesetre se gyültek rablóbandába.

Most azonban, Rinaldó Rinaldini, Rózsa Sándor, meg egyéb hires rablók életéről többet olvashatnak ifjaink, mint egy-egy tudós feltalálásáról. Játékaikban is a tolvajosdit szeretik legjobban, s hetekig elkergetőznek tolvajbandára és pandurcsapatra oszolva. És büszke, aki a tolvajok közé tartozik.

Hanem ez még ártatlan dolog. Vannak azonban egyéb módok, amik a tolvajt s a gazembert rendszeresen nevelik. A börtönök is szinte hivogatják a munkátlan embereket; tiszta ágyat, jó kosztot, biztos életmódot kinálnak a „bünözések“ fejében. Az ujságok hasábos tudósitásokat hoznak a gazemberek előéletéről, mesterfogásairól, s regényeket közölnek összekuszált bünügyekről. Egy egész nagy néprétegnek, világosságon nem látszó, titkos társadalomnak szolgálnak oktatásul az ilyen olvasmányok. Előttük az a tekintély, aki nagyobb gazember; bün az ő erkölcsük.

De még a gazemberségnek ez a külön világa, rejtett társadalma is elszigetelten áll a rendes társadalommal szemben. Vannak azonban urak, urfiak, válogatott társaságbeliek, akik a felszinen mozognak, a világ előtt grasszálnak. Mosolygó arczuak és finom ruhájuak. Sok pénzük van, aminek az eredete homályos. Erkölcsbirák és párbajhősök. Esetleg törvényhozásban is részesek, s nagy felháborodással gyurnak paragrafust a csalás, lopás, rablás ellen. Esténkint és éjjelenkint pedig szórakozás czimén odaülnek a kártyaasztalokhoz, s tüneményes és fárasztó észmunkát végeznek, hogy szembenülő társukat a pénzéből kifosszák.

Satöbbi. Fent és alant, gyermekek játékában és felnőttek munkájában, durva vagy urias formában, de mindenképpen kialakult a máséra vágyás rendszere. Ilyen erkölcsi talajból könnyen hajtanak a tolvaj palánták.

Öt év után.

Irta: **Czirmes Bálint.**

Székelykeresztur, okt. 23.

A mindenkori magyar kormányok a multban csak akkor törődtek a székely néppel, ha választásról vagy más hasonló közéleti tevékenységről volt szó. Az uj áramlatok ma már mások. A magyar törvényhozás is tudatára ébredt annak, hogy a székelységgel foglalkozni kell, mert a székelynép érdeke, fennmaradása, talpraállitása, első rendü nemzeti érdek.

Darányi miniszteré az érdem, hogy a ruthén aktió sikerén okulva, figyelmét az elhanyagolt és kegyetlenül elcsigázott székely népre forditotta és a székelység helyes irányba való vezetését, nevelését és közgazdasági fejlődésének megfelelő alakulását, a földmivelésügyi kormány egyik szervére, a székelykirendeltségre bizta. Erre a testületre hárult tehát a feladat, hogy a székelynép szeretetét a székelyfalu vezetőinek lelkébe növelje és hogy megadja az okszerü fejlődés irányitására való teljes képességet és képzettséget.

A székelyfelsegitési akczió kezdettől fogva érdekelt. Minden közleményt átolvastam, a mely a mentési munkálatokra vonatkozott. A közlések nem vágtak össze, egyik dicsérte, a másik gáncsolta a kirendeltség munkáját. Sikert jósolt az egyik, kudarczot a másik. Sokszor gondolkoztam azon, hogy kinek van igaza? Vajjon csakugyan meglehet-e menteni, az erkölcsi züllésnek és anyagi pusztulásnak indult székely népet? Többször töprenkedtem, hogy megérdemli-e a különösen gondozásba vett anyag a reáforditott fáradságot? Vajjon nem-e olyan próbálkozással állunk szemközt, amely teméntelen pénzt, gondot és erőt nyel el oknélkül?

Hatodik esztendeje, hogy a kirendeltség betette a lábát, a székelyföldre. Aki fáradságot vesz magának arra, hogy bejárja a székelyvidékeket, érintkezésbe lép a falvak vezetőivel és megfigyeli a nép mostani életmódját, szokásait, vagyoni és közmüvelődési állapotát, aki kutatja, hogy a földmivelési kormány terve, czélja és eszköze behat-e valóban a népélet viszonyaiba és hogy van-e a valóságban ennek a behatásnak állandósági biztositéka, az ilyen ember, reá fog jönni arra, hogy a kirendeltség nem kártya várakat, hanem alapvető reális alkotásokat hozott már eddig is létre, és a gazdasági erkölcs élénkebb lüktetéséből látni fogja, miként lábbad föl dermesztő álmából az eddig tétlenségre kárhoztatott nagy beteg?

Nagy betegségben szenvedett Udvarhelyvármegye gazdaközönsége is! Ennek a néptestnek fájt minden része. Számtalan életkörülmény idézte elő betegségét, nyomasztó közgazdasági helyzetét. Csodadoktorra volt szükség, hogy a fertőző anyagot, a megtámadott organizmusból kiirtsa s a szervezet életképességét, a nemzet gazdasági jövője számára biztositsa.

Az aktió kezdetén kemény héjju diót kellett megtörni, megcsontosodott rossz szokásokkal és egy

csomó bizalmatlansággal megküzdeni. A csoda doktor felvette a harczot, szembe szállt a küzdelmekkel és ment egyenesen előre, az általa kitüzött czél felé. A tövises utakon nem állt meg soha, vissza sem nézett soha, tekintete egyenesen előre irányult, ama világi torony felé, a mely az igéret földére mutat. — Törekvését siker koronázta! Bámulatos energiával, szivós elhatározással, kiváló szaktudásával és nagy ügy buzgóságával, eltudta érni azt, hogy vármegyénkben, rövid öt esztendő alatt, megvettetett alapja minden olyan közgazdasági intézménynek, a melyek födmivelő népünk gazdasági boldogulását fogják szolgálni.

Az udvarhelymegyei gazdasági bajok csodadoktora orvoslója: Dorner Béla. Az ő agilis egyénisége volt szükség, hogy konservativ hajlamu székely népünkkel a *szövetkezés* eszméjét megkedveltesse. Nagy érdeme van abban, hogy gazdaközönségünk, az erők egyesülésének, az összetartás ápolásának s a szeretet szükségességének fogalmával megismerkedett. A falu társadalmának összeforrasztásán munkált akkor, midőn megyénkben, 110 gazdakört és egy rakás szövetkezetet szervezett. — Neki köszönhető, hogy Udvarhelymegye, az aktió keretébe tartozó vármegyék között, a népjóléti intézmények számát és hatását tekintve, vezető helyen áll.

Hasznos közgazdasági tevékenysége folytán elértük azt, hogy ma már gazdasági ismeretek, szövetkezeti eredmények s az okszerü gazdálkodás elsajátitása czéljából nem muszáj idegenbe menni, mert feltaláljuk azokat vármegyénk határain belől is.

Tapasztalatai tény, hogy az elért sikerek nyilvánosságra hozatala a legjobb gyujtóanyaga a lelkesedésnek és megalapozója a kitartásnak aczélozója a munkakedvnek. Ezt a három jótulajdonságot leginkább lehet erősiteni és gyarapitani tanulmányi kirándulások szervezésével.

Az életrevaló alkotások bemutatása czéljából, egy ilyen tanulmányi kirándulást rendezett e hó 20-án, a székely kirendeltség Siménfalva községében. A gyönyörü őszi napsugár bájos szinpompájában ragyogó, kedves Nyikó völgynek valóságos öröm ünnepe volt, a simenfalvi tanulmányi kirándulás napja. Már a kora reggeli órákban szokatlan élénkség uralkodott a községben. Az utczák és udvarok rendbe hozva, a lakosság ünnepi ruhát öltve, a középületek feldiszitve, szives vendégszeretettel várták, a vármegye minden részéből oda sereglett székely testvéreket. Egyszáztiz székelygazda vett részt a siménfalvi kiránduláson. A nevezetes esemény lefolyása a következően történt.

Délelőtt 9 órakor, a *tejszövetkezet* előtti térségen, Göncz Károly unit. lelkész, a siménfalvi gazdakör nevében fogadta, a kiránduló társaságot. Meleghangu üdvözlő beszédében kiemelte, hogy azok a népjóléti intézmények, a melyek Siménfalván létesültek, az állami támogatáson és a kirendeltség atyai gondoskodásán kivül, első sorban annak köszönik eredetüket, hogy a siménfalvi nép, már a multban felfogta a rohamlépésben haladó kor intő szózatát és kellő intelligencziával, megfelelő érzékkel és fogékonysággal birt, az általános közgazdasági haladás irant.

A hatásos üdvözlő beszéd elhangzása után, Lázár Gergely tejszövetkezeti tag és könyvelő, a *tejszövetkezet üzleti eredményét ismertette.* Ebből megtudtuk hogy havonként 4—6 ezer liter tej kerül feldolgozásra és van olyan gazda is, aki 6 hónap alatt, 2 darb igénytelen jármas tehene után, 310 koronát kapott, a szövetkezetbe szállitott jóminőségü tej után. Tudomást szereztünk arról is, hogy most, a nagy takarmány hiány idejében is, napi 200 liter tej kerül be a szövetkezetbe. Megtudtuk, hogy a tejszövetkezet létesülése óta, Siménfalva lakossága, a tej értékesitése által, olyan jövedelmi forráshoz jutott, a mely azelőtt teljesen ismeretlen volt. Szaporodott és javult a tehén-állomány, s a nép rátért a mesterséges takarmányok termelésére. A saját hajlékában müködő modern berendezésü tejszövetkezetben be lett mutatva a tej mikénti feldolgozásának üzeme is.

A szomszéd épületben *„az ifjusági egylet Otthona“* került bemutatás alá. Ez az intézmény, a kirendeltségi programmba felvett „Népház“-ak czélját szolgálja. Tagas és szép nagytermében, a falu érdemes tanitójának, Szász Ferencz igazgatónak képét látjuk megörökitve. Hálás elismerés azon tevékenységért, a melyet Szász Ferencz, a falu ifjuságának közmüvelődési, gazdasági és zenei kiképzése czéljából, hosszu idő óta tanusit. Az ifjusági egylet szervezete s a nép „Otthon“ intézménye, már a 60-as évek óta ismeretes. Tehát Siménfalva jóravaló népe, már a törvényes intézkedések megtörténte előtt, megalkotta a népkultura melegágyát, saját erejéből, kormány támogatás nélkül.

Ezen üdvös intézménnyel egy fedél alatt van elhelyezve *a hitel, a fogyasztási és az értékesitő szövetkezet is.* Ezeknek kedvező üzlet eredményeit, s a nép anyagi helyzetének javitására gyakorolt áldásos hatását, a szövetkezetek élén álló székelygazda elnökök ismertették meg a kirándulókkal.

Innen a székely kirendeltség támogatásával létesült *minta trágya telep és betonpadozatu istálló* megtekintésére mentünk. Az okszerü trágya kezelés mikéntjét és czélját a kirendeltségi megbizott ismertette meg a publikummal. Dorner kezdeményezése folytán, ma már több mint 18 községben létesült beton trágya telep és helyes berendezésü istálló. A kinek alkalma volt látni, hogy milyen sorsban részesül a székely kisgazda trágyaleve és trágyája s a ki tudja, hogy mit jelent a jó trágya a mezőgazdasági termelésnél, s a talajerő fentartásánál, az mérlegelni fogja azt a horderőt is, a melyet ezen minta trágya telepek utánzása, az átlagtermések fokozásánál gyakorolni fog.

A köztetszésben részesült praktikus trágya teleptől a most létesült *„Siménfalvi takarmány csarnokba“* vezettük a kiránduló csapatot. Ez az intézmény, mint ilyen, egyedüli az egész országban. Létesitésének ideája, a mult évi barczasági kiránduláson támadt. Gyors megvalósulása a Dorner érdeme. A szászok között láttuk, hogy a legutolsó kisgazda is, felszecskázza fárasztó kézi hajtással is, a napi takarmányt, miáltal sok takarmányt ment meg az elpocsékolástól. A székelygazdák több száz szecskavágót kaptak állami kedvezménnyel, de igen kevesen használják, mert izzadtsággal jár a munkája. Motor erőre berendezett közös községi takarmány kamrák felállitásával véljük elérni a takarmányok megfelelő előkészitésének megkedveltetését és az ezzel járó óriási takarmány megtakaritást, a mi ilyen takarmány szük években nem utolsó dolog. A falu közepére épitett takarmány csarnok 4 lóerős benzin motorral, továbbá szártépő, szecskavágó, daráló és répavágó géppel van felszerelve. A kisgazda, 1—2 szekéren, oda viszi szálas takarmányát, pár óra alatt felapritja, összekeveri, szekérre rakja, haza viszi és van 2—3 hétre való előkészitett takarmánya; a melyet az állat könyebben megrág, a melyből az állat semmit sem pocsékol el s a melyet az állat izletesebben és jobb étvágygyal fogyaszt. A csinos és jóbeosztásu — tágas alkotásra, az állam tekintélyes segélyt adott, de a felmerült költségek nagy részét, s az anyagszállitási közmunkát a község áldozatkész lakossága hozta össze. Az intézmény czélját, rendeltetését, előnyeit és létesülésének történetét, az üzemmunka befejezése után, Dorner intéző magyarázta meg a gazdáknak.

A kapcsolatos *állatkiállitást* és Siménfalva állattenyésztési eredményeit, e sorok irója ismertette meg a kirándulókkal, a nagy számban felhajtott szimentáli és magyar fajta borjas tehenek és növendék állatok megnyerték a székelygazdák tetszését. Több állatot, a kirendeltség által adományozott hidmérlegen lemértünk, hogy a gazdák tájékozva legyenek egy-egy állat sulyáról s a mérlegelés előnyeiről.

A szomszédos társközségbe — *Szentmiklósra* is átrándultunk. Az eddig állandó vizhiánnyal küzdő falu, a kirendeltség anyagi hozzájárulásával, *vizvezetéket létesitett.* Egy kilóméter távolságról, az erdő széléről jön be a viz a falu különböző helyén felállitott csurgókba, illetve marha itatókba. Göncz Károly lelkész tartott előadást a közhasznu vizmü jelentőségéről és létesülésének történetéről.

Innen az *állami feljavitás* alatt álló siménfalvi *közlegelőre* szekereztünk, a hol e sorok irója tartott előadást, a legelők fontosságáról és azoknak ápolásáról — gondozásáról. Ismertette az állami legelő feljavitási aktió czélját és máris látható eredményeit. Felhivta a gazdák figyelmét a siménfalvi legelőn eszközölt mütrágyázási — kosarazási — szántási és fümagvetési munkálatokra, a vizmosásos gátkötési és parteröditési munkálatokra s a legelőn létesitett minta gyümölcsösre, a hol 1000 drb. dió csemete van kiültetve és megfelelő gondozásban részesitve.

Kirándulásunk utolsó tárgya az Elekes Dénes gazdaköri elnök minta gazdaságában megejtett *ekeverseny volt.* Bemutatásra került 3 féle fajta hegyi váltó eke. A kisgazdák között általános tetszést keltett a Dorner féle hegyi váltó eke kifogástalan munkája, a melyről egy külön tanulmányban fogunk legközelebbről megemlékezni. Az eke bemutatás alatt az okszerü helyes talajmüvelésről, a jó talajmüvelési eszközök fontosságáról, előnyeiről, munka minőségéről, csekélységem tartott magyarázatot, mely funktióval azután, a gazdaközönség állandó érdeklődésével és elismerésével kisért tanulmányos kirándulás befejezést is nyert.

Délután 3 óra volt, amikor a faluba vissza térve, közös ebédhez ültünk. Dorner intéző ragadta meg az első alkalmat, hogy vissza pillantást tartva, az udvarhelymegyei kirendeltségi aktió 5 éves történetére, hálával emlékezzen meg azon munkatársakról és falu vezetőkről, akik az ő munka programjának megvalósitásánál adaadó támogatói és hüséges harczosai voltak. Konstatálja, hogy a mit elért, az csak ugy történhetett meg, hogy Udvarhelymegye becsületes és a haladás utjára tért szorgalmas népe megértette őt és követte jótanácsait. Könyes szemekkel, mélyen meghatva köszöntötte a kisgazdákat, a kiknek az érdekében nem szünt meg dolgozni soha! Igéri, hogy a jó akaratot s a jóemlékeket megtartja azután is, amikor eltávozik eddigi müködése szinteréről.

Gálfy Kálmán főszolgabiró, Péter Sándor lelkész, Elekes Dénes ügyvéd igen tartalmas szép köszöntőkben hódoltak a nap hősének, Dorner Bélának, az udvarhelymegyei székely aktió sokat alkotott szerencsés kezü vezérének. E sorok irója, kiterjeszkedve a Siménfalván létesült népjóléti intézményekre és azok közgazdasági jelentőségére, a község törekvő lakosságára üritett poharat. Óriási lelkesedést keltett Göncz Károly lelkész azon felszólalása, a melyben köztudomásra hozta, hogy Siménfalva község képviselete, legutóbbi gyülésén, egyhangulag elhatározta, hogy a most létesült takarmánycsarnoktól egészen a fedeles hidig vezető utat, a mely eddig Malom-utcza elnevezéssel birt, a mai nevezetes naptól kezdve, *Dorner Béla-utczának keresztelte.* A hálás lakosság igy akarja nevét időtlen-időkig megörökiteni annak a férfiunak, aki érdekében oly sokat tett — fáradott és alkotott.

Dorner Béla büszke és boldog lehet, mert a kirándulás nevezetes napján tapasztalhatta, hogy az a nép, kinek az érdekében 5 évig dolgozott, szeretettel — hódolattal és hálás elismeréssel viseltetik személye iránt még akkor is, a mikor már nem várhat tőle anyagi támogatást. Nyugodt lelkiismerettel távozhatik, mert a siménfalvi összejövetel is egy ujabb és erősebb bizonyitéka Udvarhelymegye gazdasági haladásának — fejlődésének és közgazdasági életünk megujhodásának!

Darányi minisztert, s az erdélyrészi kirendeltség vezetőjét, Dr. Koós Mihályt, meleghangu táviratban köszöntöttük.

HIREK.

Székelyudvarhely, okt. 24

Egyről-másról.

— Nemzetek versenye. —

Attól a fatörzstől, amelyen az ember először merészkedett a tengerre szállni, az első fahengertől, amelylyel terhek vontatását könnyebbé tette: milyen küzdelmes, hatalmas, csudálatos ut van Zeppelin léghajójáig és Blériot repülőgépjéig!

Jobbára optikai csalódás ugyan, de valóban ugy tetszik nekünk, a fejlődésnek erre a sok sok évezredes utjára visszatekintve, hogy a legnagyobb utat éppen az utolsó századév alatt tette meg az emberiség.

Julius Caesar korától Napoleonig, majdnem kétezer esztendő alatt nem látunk olyan nagy, mély változást az emberek életében, mint Napoleontól mostanáig egy század alatt.

Akármilyen gyönyörüek voltak az első konzul, a nagy császár termei, csak gyertyával voltak világitva. Nem sokkal külömb világitás, mint Caesar korának fáklyafénye, faggyumécsese. De micsoda rengeteg külömbség egy villamosan világitott teremhez képest! Akármilyen fényesen utazott Napoleon, csak ló huzta a hintóit, mint kétezer évvel ezelőtt a Caesaréit. Száz év multán itt vagyunk a gőzvasut, villamos kocsi, automobil korszakában! És telegráf, telefon, fonográf, meg még egy csomó testet öltött csuda, mind az utolsó egy század alkotása. Most pedig valósággá válik az embernek legnagyobb, legvakmerőbb, sok-évezredes álma is: szárnyakon, öntudatosan repül immár a levegőben.

Mi tette ilyen káprázatos gyorssá az utolsó században az emberiség haladását, arról sokat és sokáig lehetne elmélkedni. Százféle szerencsás tényező alakult és müködött ugy, hogy hatásuk nyomán ez a bámulatos haladás megszületett. Mégis azt hiszem, a legfontosabb tényezők egyike az, amit itt meg akarok emliteni.

A XIX. század lenditette a legnagyobbat az emberiség fejlődésén. S ezt a századot a történelem a nemzeti eszme századásnak nevezi. Ebben a században, a napoleoni háboru alatt s azok nyomán fejlődött ki a népekben a nemzeti öntudat, a nemzeti összetartozandóság érzete. Ez az addig nagyon is alárendelt jelentőségü érzés lett ebben a században a történelmi alakulások leghatalmasabb mozgató erejévé. Megteremtette az egységes Olaszországot, a nagy német birodalmat, s felébresztette a nemzetek hatalmas, nagy versenyét.

Véres, pusztitó háboruk születtek ebből a versenyből. De ebből született meg az emberiség páratlan mértékü fejlődése is. Hogy ez a fejlődés éppen a nemzeti eszme századában lett ilyen széditően nagy, az ennek az eszmének és a fejlődésnek okozati összefüggését bizonyitja. Igazolja azt, hogy az emberiség haladásának a nemzeti eszme, a nemzeti érzés a legerősebb tényezője.

Versenyből, küzdelemből támad minden fejlődés. Versenyeznek egymással az egyének, s az egyének csoportjai, a nemzetek. Küzd mindenik azért, hogy ő legyen a nagyobb, erősebb, gazdagabb, hatalmasabb, boldogabb. Ez a küzdelem teremti meg a haladást.

S a nemzetek versengő küzdelme hatalmasabb rugója az emberiség fejlődésének, mint az egyének harcza. Ez kisebb eszközökkel, kisebb czélokért folyik; a nagyobb erővel, az erők nagyszerü tömöritésével fejti ki az egész nemzet egyesitett tehetségét a nemzet emelésére s ezáltal az emberiség haladására.

Legklasszikusabb példája ennek az igazságnak a levegő meghóditásában folyó világverseny. Az egész nagy német nemzet dobogó szivvel lesi Zeppelin léghajójának felszállásait. Egy-egy sikerült utja után a lelkesedés extázisa tombol a német földön. Mi dobogtatja ebben a német sziveket? Az emberiség haladásának öröme? Az is, hanem elsősorban és mindenekfölött a nemzeti büszkeség, a nemzeti öntudat.

Az emberiség haladásának, a sikerült repülés világtörténelmi batása fölött érzett öröm szállt meg minket is, kiknek a sors nem engedte meg, hogy szemtanui legyünk Bleriot budapesti felszállásának, amely egyszerre panaszos hangot is váltott ki, hogy mi magyarok a nemzetek ezen versenyében lemaradtunk, csak mint néző közönség szerepelünk.

A nemzeti érzés, a nemzeti ösztön váltja ki a nemzetekből a tehetségeket, az lelkesiti az alkotások nagy munkáját, az szervezi a nemzetet nagy czélok közös, együttmüködő szolgálatára. Az a törekvés, hogy a nemzet különb, nagyobb legyen más nemzeteknél.

Aki a nemzeti érzést rombolja, aki a nemzetek létjogát tagadja, a nemzetköziséget, világpolgárságot hirdeti, az emberiség fejlődésének legerősebb tényezőjét akarja elpusztitani, a fejlődést akarja megfojtani.

Természeti alaptörvény, hogy minden szerves fejlődés küzdelemből származik. Az emberiség fejlődésének eszköze a nemzetek küzdelme, versenye. A természet törvényeivel számot nem vető felületes gondolkozás az, amely botorul vagy gonoszul a nemzeti érzést, nemzeti törekvést, nemzeti ösztönt akarja

zavaros elméletekkel az emberekből kiirtani. Az emberiség fejlődését igazán és helyesen éppen a nemzeti öntudat ápolásával, erősitésével szolgáljuk.

Mi magyarok szárnyaszegetten, bénult erővel nézzük a nemzeteknek ezt a nagyszerü versenyét. Minket lenyügöz egy szerencsétlen, természetellenes helyzet, egy ránk nehezedő ellenséges hatalom: mi nem fejthetjük ki szabadon erőinket, hogy ebben a versenyben résztvehessünk velük.

De végre le kell ráznunk a békókat, amelyek erőink szabad érvényesülését akadályozzák, hogy öntudatos törekvéssel helyet vivhassunk ki magunknak az emberi fejlődés nagy küzdelmében. A nemzeti ösztön kényszerit erre a felszabaditó erőfeszitésre, mert csak két ut áll előttünk: vagy előre törünk szabad szárnyalással, vagy lekötött, lenyügözött erőkkel elmaradunk, elsorvadunk.

A repülés korszakában a mozdulatlan nemzeteknek nincs létjogosultságuk. —

Majláth Gusztáv Károly gróf erdélyi püspök f. hó 23-án, szombaton, a délutáni vonattal városunkba érkezett. Mivel a püspök csak a kath. főgimnázium ifjuságának meglátogatása végett jött hozzánk, hivatalos fogadtatás nem is volt. A főpásztort az állomáson *Mikes* János gróf főesperes-plebános várta, akinek kocsiján azután a püspök a plebánia épületébe hajtatott, ahol itt tartózkodása alatt szállva lesz. A főgimnázium épülete előtt tanáraik élén a tanulóifjuság, a kath. elemi iskola növendékei, a templom előtt pedig az apácza zárda tanuló leánykái fogadták a püspököt hangos éljen kiáltásokkal. Majláth püspök hétfőn reggelig marad városunkban, ezen idő alatt kiosztja a jelentkezők között a bérmálás szentségét és azután Csikba megy.

Bankgyülések. Az önálló magyar jegybank megvalósitása érdekében támadt lelkesedés oly mély gyökeret vert az ország hazafias polgárságának szivében, hogy széles ez országban népgyüléseket tartanak gazdasági függetlenségünk kivivása mellett. Már eddig is számos sikerült bankgyülést tartottak, de siker és jelentőség tekintetében aligha fognak az előzők mögött maradni azok, amelyek a legközelebbi jövőben tervbe vannak véve. Az országos függetlenségi párt Székelyudvarhelyt november 14-ikén rendez népgyülést gazdasági függetlenségünk érdekében. A népgyülést a vármegye központjában *Székelyudvarhelyen* tartják meg s részt vesznek *Csizmazia* Endre, *Buza* Bara, *Sümegi* Vilmos, *Éber* Antal, *Zakariás* János, *Lányi* Mór, *Ferenczy* Géza, *Tutsek* Sándor, *Török* Ferencz, *Válentsik* Ferencz, *Visontai* Soma, *Kállay* Tamás, *Embery* Árpád, *Hinléder* Ernő és *Gyarmathy* Dezső országgyülési képviselők.

A székely körvasut épitésének befejezése. A székely körvasut utolsó szakasza, a Dédától Gyergyószentmiklósig vivő vonalrész is elkészült s ünnepélyes megnyitása e hónap 28-án lesz. A megnyitási ünnepen — amennyiben egészsége és a politikai helyzet megengedi — *Kossuth* Ferencz kereskedelmi miniszter is megjelenik, ha azonban akadályozva volna, a minisztert a megnyitáson *Szterényi* József államtitkár helyetesiti. A megnyitásra Csik-, Háromszék-, Marostorda- és Udvarhelymegyék orsz. képviselőit és vezető személyiségeit is meghivták. A budapesti résztvevők e hónap 27-én délután két órakor indulnak és Brassón keresztül Gyergyószentmiklósra, onnan pedig Dédára, illetve Marosvásárhelyre mennek, amely helyeken a megnyitás alkalmából ünnepélyek lesznek.

Áthelyezés. A pénzügyminiszerium vezetésével megbizott miniszter elnök *Mátéffy* Domokos pénzügyi titkárt Szolnokra áthelyezte. Mátéffyban a Székely Társaság tevékeny, buzgó elnökét, minthogy általában a székely ügyek lelkes harczosukat veszitik el.

A városi költségvetés. A város 1910. évi költségvetését *Solymosy* Lajos számvevő összeállitotta, s az 15 napi közszemlére ki van téve. A költségvetés 42%-os pótadót javasol.

A Muzeum-egylet választmánya ma délelőtt 11 órakor a megyeház kistermében *Ugron* Akos főispán elnöklete melett gyülést tart. Ezen ülésen Dr. *Paál* Árpád főjegyző előterjesztést tesz az egyesület miként való megtartása tekintetében.

A Kőkereszt-tér és törvényszék. Mintegy négy esztendeje annak, hogy a Kőkereszt-tér szabályozásának és a törvényszék elhelyezésének ügyét e helyen felvetettük és napirenden tartjuk. A város képviselőtestülete mindkét kérdést szivesen fogadta el tárgyalás alapjául, s abban határozatait sietett is meghozni, azonban mindkét ügy a miniszteriumban megfeneklett, s igy dülőre juttatni azokat, noha mindkettő égetően sürgős, nem lehet. A miniszteriumban a Kőkereszt-tér kiszélesitése kisajátitási költségeinek javarészét, bár az állami uttestet képez, a városra akarják átháritani, ugyszintén a törvényszék uj épületéhez szükséges telek árának beigérésével is vonakodnak. Ez pediglen, hogy a bajok még jobban komplikálódjanak magával hozza azt, hogy az uj iskolához vezető hid tervét, költségvetését sem lehet elkésziteni. Ez ügyeket megsürgetni *Sebesi* János alispán és *Gotthárd* János polgármester e héten Budapestre utaznak, s mi hinni akarjuk, hogy nem eredménytelenül.

Kinevezés. A vallás- és közokt. miniszter *Kovács* János helybeli róm. kath. főgimnáziumi rendes tanárt a fennálló szerződés értelmében állami rendes tanárrá, az erd. róm. kath. Státus pedig *Jaklovszky* Dénes okleveles tanárt ugyanezen főgimnáziumhoz helyettes tanárnak nevezte ki.

Uj polg. isk. tanitónő. A helybeli áll. polg. leányiskolánál Schiller Irma szabadságoltatása folytán megüresedett tanitónői állásra a miniszter *Kolofont* Erzsébet okl. polg. isk. tanitónőt nevezte ki megbizott tanitónői minőségben.

Tudomásul. A székelyudvarhelyi ref. kollégium elöljáróságának kezelése alatt levő *Gidófalvy Gábor*féle alapitvány, melynek rendeltetése egyebek mellett rokon tanulók segélyezése, az 1908-ik év folytán tőkésités utján 2087 k. 11 fillérrel gyarapodván, az alap cselekvő állása, a felülvizsgált számadások szerint 1908. évi deczember 31-ikén volt 66446 k. 15 fillér. Székelyudvarhely, 1909. október 23. *Gönczi* Lajos ref. kollegiumi igazgató.

Az első áll. óvoda. Hirt adtunk volt a nyár folyamán, hogy a vallás- és közoktatásügyi Miniszter rendelete alapján a kir. tanfelügyelő hivatal részéről *Chalupka* Rezső s. tanfelügyelő nagy buzgósággal és körültekintéssel szervezi a vármegyében levő állami el. iskolákkal kapcsolatosan az áll. óvodákat. Ezen munkálat és indokolt előterjesztés alapján, az első áll. óvodát Parajd községe kapta meg, teljes óvodai felszerelést, az iskolában helyiséget és *Thomó* Anna vágbeszterczei áll. óvónő személyében rendes óvónőt nyervén. Az első fecske megjelenése után várjuk a többieket is, *különösen a mienket*, mert ugy tudjuk, hogy az óvoda államositásával a tanács is már foglalkozott.

A református temető rendezésére adakoztak: — II. közlemény — Menyhárt A., Szakács K. és Szobotka R. 20—20 k., Florián K. 25 k., Özv. Boros K-né 10 k., Félegyházi A., Barcsay K., Kassay A-né és N. N. 5—5 k., Özv. Koréh G-né 8 k., Unger J. 3 k., Bogyor G. és Horváth J. szentkirályi 2—2 k., Nagy J., Özv. Nagy F-né és Ládai K-né 1—1 k., Máthé E. kőmives 50 fill. összesen 133 70 k. Együtt a két közlemény összege 276.70. Köszönöm a kegyes adományokat s kérem azokat, akik még nem járultak e nemes czélhoz, sziveskedjenek adományaikat minél előbb hozzám juttatni, mert a szükség igen nagy! dr. *Solymossy* Lajos.

Udvarhelyvármegye iparfejlesztő bizottsága f. hó 16-ikán d. u. 4 orakor kezdődőleg *Ugron* Ákos főispán elnöklete alatt ülést tartott. Az ülésen számos — és ezek közt több jelentőséges — ügy nyert elintézést. Igy mindjárt legelőször a bizottság jövő évi államsegélye fölemelésének kérdése is. A bizottság részére a kereskedelmi miniszter ujabban — de ennyit is csak a legutóbbi 2 év óta — évente 2000 kor. államsegélyt szokott rendelkezésre bocsátani. A bizottság ezt mindig az illető év elején a megelőző évi számadás felterjesztése alkalmával esetről esetre szokta kérni. A bizottság most, az eddigi szokástól eltérőleg, elhatározta, hogy tekintettel a mind szélesebb rétegekben megnyilvánuló és állandóan fokozódó érdeklődésre, mellyel a bizottság támogatását mindenfelől igénybe veszik, a segély kiutalása iránt már most előterjesztést tesz és egyuttal a fentti okokból kérni fogja a segélynek legalább 3000 korra való felemelését. Miután nálunk valóban még annyi ipari kérdés vár megoldásra, a bizottságnak ezt az elhatározását csak helyeslésssel vehetjük tudomásul, s egyuttal reméljük, hogy a kérédést nyomos indokai folytán a miniszter is teljesiteni fogja. Örvendetes tudomásul vesszük ezenkivül, hogy a marosvásárhelyi kereskedelmi és iparkamara is a bizottság megkeresése folytán, ez évben 300 koronát küld a szegény iparostanonczok karácsonyi felruházására. A bizottság azt az összeget még 100 koronával pótolja meg s egyuttal megkeresést intéz a kamarához, hogy a vármegye érdekeit ezután fokozottabb figyelmére méltassa, a most küldött segélyt pedig mindenesetre a következő években is adja meg. Kedvező elintézést nyert ezenkivül a zalathnai kőfaragó és kőcsiszoló ipari szakiskolában elhelyezett Szállasy Márton és Oláh András korondi fiuk ügye, akik részére a bizottság, elsősorban méltanyolva azt a szempontot, hogy nevezettek a nagy jövővel kecsegtető korondi aragonit feldolgozásánál tanulmányaik eredményét jelentékeny eredménnyel fogják gyümölcsöztethetni — fejenkén 100—100 kor. segélyt szavazott meg. A székelyudvarhelyköri méhészegyesület méhkaptárkészitő és mézeskalácskészitő tanfolyam rendezési költségeinek fedezésére irányuló kérése érdemi elintézését — miután a bizottság jelenleg már a kért nagyságu pénzösszeg felett nem rendelkezik, maga az ügy pedig ugy sem mulja idejét — a jövő évre halasztották. Ezenkivül kisebbnagyobb összegü segélyt utaltak ki ifj. Bálint György és Bálint Gábor részére — a bőrgyártás tanulmányozására, — Jakabos Miklós részére — felsőbbfoku női szabászati tanfolyam elvégzésére — és Paál Sándor részére, a ki Aradon a nyár folyamán az iparostanonczskolai tanitói tanfolyamot végezte el. Albert Péter, id. és ifj. Szemerjay Károly és a zetalakai községi elöljáróság — ez utóbbi székely női szabászati tanfolyam rendezése czéljából — államsegély elnyerése iránt beadott kéréseit pedig egyhangu pártolás mellett felterjesztették a kereskedelmi miniszterhez.

Esküdtszéki tárgyalások. A helyi kir. törvényszék, mint esküdtbiróság folyó évi második időszaka 18-ikán vette kezdetét. Az esküdtszék elnöke: *Bayler* Kálmán volt. Birák: *Szepesi* József, *Nagy* Kálmán, jegyző: *Konstantinescu* Viktor, ügyész: Dr. *Révffy* Zoltán, védő: Dr. *Hinléder* Ákos, vádlott: *Kovács* D. József oklándi lakós; szándékos emberölés büntettéért 8 évi fogházat kapott. 19-én: Elnök: *Demény* Ferencz, birák: Dr. *Voith* Gerő, *Ggarmathy* Ferencz, jegyző: *Rend* Aurél, ügyész: Dr. *Révffy* Zoltán, védő: *Daróczy* Endre ügyvédjelölt, vádlott: *Gábor* György vargyasi lakós; szándékos emberölés büntettének kisérlete miatt egy év és 6 havi börtönt kapott. Itélet jogerős. 20 án: Elnök: *Bayler* Kálmán, birák: *Graffius* Károly, *Nagy* Kálmán, jegyző: *Szabó* I., ügyész: *Szabó* I., védő: Dr. *Borosnyai* P. ügyvédjelölt, vádlott: *Biró* Mózes zetelaki lakós; gyujtogatás büntette miatt egy évi börtönt kapott. Jogerős. 21-én: Elnök: *Demény* F., birák: Dr. *Voith* G., *Nagy* K., jegyző: *Konstántinesku* V., ügyész: *Révffy* Z., vádlott: *László* Ilyés óczfalvi lakós; halált okozó sulyos testi sértés büntette miatt 4 évi fegyházat kapott. Jogerős. 22-én: Elnök: *Bayler* K., birák: *Graffius* K., *Szepesi* J., jegyző: *Szabó* I., ügyész: *Révffy* Z., védő: Dr. *Vass* L., vádlott: ifj. *Elekes* Dani Imre kecseti lakós; halált okozó sulyos testi sértés büntette miatt 4 évi fegyházat kapott. Jogerős. 23-án: Elnök: *Demény* F., birák: Dr. *Voith* G., *Gyarmathy* F., jegyző: *Rend* A., ügyész: Dr. *Révffy* Z., védő: Dr. *Hinléder* Á., vádlott: *Miklós* Ferencz; szándékos emberölés bünügyében. A tárgyalás folyik.

Tanitók gyülése.

Székelyudvarhely, okt. 18.

Folyó hó 16-án tartotta az udvarhelyi járási tanitóegyesület őszi gyülését Agyagfalván, vármegyénk történelmi nevezetességü községében. A székely falvakból összesereglő néptanitók hozták ide tudásvágyukat, lelkesülő munkaszeretetüket, magasztos hatásuk mélységes érzetét, hogy a nemzeti kultura elevenitő és éltető eszméinek harmatától felüdülve, távozzanak vissza csendes otthonukba. Délelőtt 9 óra felé járt az idő, midőn az összejött 70 férfi és nőtanitó, élén *Rhédei* János kir. tanfelügyelővel, a XV. században „In nomine sacró sancte Trinitatis“ épült ódon templomba bevonult. Lelkesülten hangzott fel az ének: „Te benned biztunk eleitől fogva“, az igazi tartalmas tanitói zsoltár. Éreztem megcsendülni benne a tanitók lelkét. A nélkülözések és megpróbáltatások nyomasztó napjaiban az egyedüli enyhületet nyujtó égi tanitás szózata. *Márk* Mihály hazafias, szép imája után a tanitók ajka is imát rebegett. Az áhitat szárnyain szállt fel a magyarok Istenéhez a hazafias lelket tanitó ima: „Hozz reá vig esztendőt, megbünhödte már e nép a multat s jövendőt“.

Az iskolában *Paál* Irén tanitónő időszerü mintatanitása keltett meleg figyelmet. Szólott a kicsinyekhez az ő szivök szerint, a bujdosó fecske és gólyamadárról, a letarolt, árván maradt, kopár mezőről. Tanitása kellemes, eredményében teljesen sikerült. Örömmel győződtünk meg, hogy a kicsiny tanitónő mily szépen állja meg helyét iskolájában.

A befejezett tanitás után *Gyerkes* Mihály köri elnök nyitotta meg a gyülést hangulatos, kartársi szeretettel ápoló, lelkes beszédével.

— Édes magyar hazánk — kezdte megnyitóját — közmüvelődésének épitési munkája, melyet minden tanitó nemcsak kötelesség érzetéből, de hivatás szeretetéből is lelkében érez, kell, hogy érezzen, ismételten összehozott bennünket, Tanitóegyletünk székelyudvarhelyi járás körének tagjait, hogy oltárt emeljünk a *munkának:* meggyujtsuk világitó faklyáját a tudományoknak, a közmüvelődésnek és a jó nevelésnek. Ez a mi legszebb és felemelő kötelességünk, melyet, ha állandóan, odaadásból fakadó szeretettel és jó kedvvel végezünk, nemcsak lelki megnyugvást, de a szülők és társadalom részéről is méltánylást, elismerést nyerünk.

Egyik legszebb állam- és köztisztviselőkhöz illő kötelessége minden tanitónak, hivatalbeli elöljáróinak tisztelése, megbecsülése, mert ezzel nemcsak az illetőnek hivatali értékét emeljük, de önmagunkat is értékes, becsülésre méltó egyénekké avatjuk. Nemcsak akkor kell hivatali elöljáróinkat illő tisztelettben részesiteni, amikor szemtől-szemben állva a függés viszonya erre kényszerit, de ezen helyzetnek megszüntével is meg kell emlékezzünk az ők értékes tevékenységéről. A fogyatkozások, emberi gyarlóságok felemlegetése alkalmas és alkalmatlan időben, nem lehet a mi gondolatvilágunk éltető eleme, elegen, sőt a kelleténél is többen vannak, akik ezeket elvégzik helyettünk.

Gyujtsuk fel hát a megemlékezés jó érzését keblünkben az iránt a hivatalfőnök iránt, aki két tanéven át vezette vármegyénk népoktatásügyét szeretettel, meleg érdeklődéssel. *Kuliszeky* Ernő kir. tanácsos, tanfelügyelőről emlékezem, kinek egyénisége a gavallér, pontos főnök jellegéről vált ismeretessé, s a kivel szemben lehettek egyeseknek a félrevagy meg nem értésből esetleg a hivatali kötelessé-

gének végrehajtásából származott kellemetlenségei, de alapjában az ügy, melynek szolgálatában állott. csak előbbre haladott, s vármegyei népoktatásügyünk szinvonala emelkedett. Határozottan állitom, hogyha külső formáiban nem is, de belső érzése szerint, vármegyénk tanitói közül többen voltak jó barátai általa nagyon szeretett tanitók. Ez pedig mindnyájunkra nézve felemelő jelenség, jól eső érzés kutforrása. Rövid itteni müködése után eltávozott körünkből, legyen véle nagyrabecsülésünk, igazi tiszteletünk uj otthonában Baranyában is.

Közoktatásügyi kormányunk helyébe, a vármegyei tankerület vezetésére Rhédei János kir. segédtanfelügyelőt nevezte ki. Ez évi julius óta itten munkálkodik közöttünk, telve idealizmussal, nemes hevülettel. Hivatalának elfoglalását az illetékes Gondnokságokkal, tanitótestületekkel s fiókkörünk elnökségével is tudatta, meleg érzéstől, kiváló jóindulattól áthatott soraival. S midőn most először van szerencsénk Őt körünkben, s körünk ülésén megjelenve tisztelhetni, a legnagyobb bizodalommal és a jövőben vetett reménység kifejezésével üdvözöljük.

Beszéde során meleg szeretettel üdvözölte Chalupka Rezső s. tanfelügyelőt, az udvarhelyi róm. kath. tanitóegyletet és Agyagfalva község elöljáróságát.

Tanitói közéletünket ez idő szerint három nevezetes kérdés foglalkoztatja: a lakásbér, a nyugdij revisió és a szolgálati pragmatika kérdése. Mindenik nagyon közel érdekel bennünket, s felette fontos, hogy minden tanitó melegen érdeklődjék azok iránt, s tevékenykedjék azok érdekében ott, ahol módja és alkalma van.

Az idealizmus jegyében munkálkodó tanitók termelik az eszméket, azok lelkében él az ujitások és alkotások iránti vágyakozás. Gyüléseinknek pedig legfőbb czélja, hogy együttesen összejőve, egymástól lelkesedést, felbuzdulást, inspirátiót nyerjünk a felemelő és nemes munkához, mely egy néptanitónak jutott osztályrészül. Ezen czél vezessen bennünket tanácskozásunkban, minden lépésünkben.

Melegen üdvözlöm, szeretettel köszöntöm kedves kartársaimat, igen tisztelt vendégeinket, s a mai napra összehivott rendes köriüléseinket megnyitom.

A megnyitó beszéd után *Rhédei* János szeretett kir. tanfelügyelőnk szólott az ő tanitóihoz. Nem ad programmot, hanem szeretetet. A lángoló hivatásszeretet megnyugtató gazdagságát. Nem száraz problematikus kérdéseket hozott magával, hanem szivet, milyennel kell birnia minden igazi néptanitónak, — szeretni az embert, szeretni hivatását, szeretni a munkát. Igy lessz a tanitótársadalom nagy, népe és nemzete előtt. Beszéde gyujtó, mint a pünkösdi tüz; éltető, mint a tavasz lehelete és tartalmas mint a salakmentes léldk. A szokásos elnöki előterjesztések és a jegyzőkönyv olvasása után *Nagy* Katalin alsósofalvi tanitónő tartott értekezést az elemi népiskolai rajzoktatásról. Sikerülten oldotta meg nehéz feladatát, daczára, hogy az eszme modern és a jövő iskolájának zenéje. Majd *Gyerkes* Mihály ismertette Szász Ferencz földrajzi vezérkönyvét, Velősi számtani füzetét és a folyó évre kiadott gyermeknaptárt. Elismerés hangján emlékezett meg, az idegenbe szakadt véreink nemzeti kulturáját ápoló Julián egyesületről. Munkájának jutalmául az egyesület hálás köszönetét nyerte. *Molnár* Aladár farczádi tanitó „Az iskolai nevelés akadályai“ czimmel tartott sikerült felolvasást. A Sóvidék elszakadásáról felvetett inditvány napirendről levétetett. Az egylet tagjai *Gyerkes* Mihály inditványára és *Rhédei* kir. tanfelügyelő lelkesitő szavaira a népnevelési egyesület kötelékébe rendes tagul beléptek. Szintén az inditványok során került tárgyalásra azon sajnálatos körülmény, hogy a „Nemzeti Iskola“ 32. számában, „egy udvarhelymegyei tanitó“ névaláirással, „Tanfelügyelői változások“ czimü közleményben Kuliszeky Ernő és Ember János kir. tanfelügyelőkről dehonestáló nyilatkozat foglaltatik. Ezen izléstelen és alaptalan támadást a kör egyhangulag elitéli és megbotránkozását fejezi ki. A békés egyettértés jeléül a tisztujitást egyhangulag ejtetett meg. Gyülés után *Vida* Mózes vendégszerető házánál izletes ebédre gyültünk össze, hol több igen kedves pohárköszöntőben gyönyörködhettünk.

Sok ilyen tartalmas és emelkedett hangulatu gyülést hozzon Isten számunkra. **G. J.**

Szinházi hét.

A közönség panaszkodik, hogy a repertoir összeállitására nem fordit kellő gondot a direktor, a direktor pedig szót emel, hogy a szinházterem e héten kétszer is alig félig telt meg. És aligha nem igaza van mind a kettőnek. Hisz a szinmü irodalom már ma oly gazdag, hogy szinte nehéz elgondolni, hogy miképpen volt lehetséges abból a tenger sok szindarabból például e hét egyetlen ujdonságát, a Tökfilkót kiválasztani? Százával vannak szinmüvek, vigjátékok, melyeket a fővárosi szinpadon mondjuk az utóbbi 4—5 nap alatt fényes sikerrel előadtak és amelyek közül elvétve alig egyet-egyet sikerül itt a nagy közönségnek megismerni. Hogy többet ne mondjak, a három hetes szezon alatt összevissza egy vig játék került szinre, s az ujabb szinmüvek közül pedig szintén egy, a Hivatalnok urak amely ujra elmaradhatott volna. A panaszra tehát kétségtelenül van ok; a panasz nem alaptalan. Viszont azonban, ha ezzel a repertoirral is két este kivételével mindig telt házat csinált a direkter ur, igy végeredményben neki van igaza. Azonban szükséges, hogy az érdekek egyeztetve legyenek, s a közönség is megkapja a mi a magáé.

A hetet, melyről itt szó lészen, az *Iglói diákok* operettével kezdették meg. A darabot Farkas Imre, a kolozsvári konzervatorium igazgatója szerzette. Amolyan romantikus magyaroperette, telve naivsággal szépen csendülő, bár rendelésre készült, dalokkal, melyek jótékonyan hatnak, különösen akkor, ha három megelőző estén Fáy Szeréna müvészete vette igénybe a néző idegeit. *Harmath* Zseni (Évike) játéka csupa egyszerü, közvetlen tonus, megjelenése hangulatos volt. Játékának benső erőt és változatos szint adott, s ének részeit is egészen ügyesen látta el. Igen jó volt *Szalma* Sándor (Pista), ki baritonjának szépségét teljesen érvényre juttatta. Pali szerepe iránt *Tallián* László érdeklődést keltett helyes játékával. Sok derültséget hozott szinre *Győző*, mint korcsmáros. mig *Baranyai* sikerült maszkjával váltott ki zajos ovácziót. Jók voltak *Szilágyi* Aladár, *Makkai*, amint hogy a darabot helyes összjátékkal vitték. — Vasárnap délután *Jánosvitéz*, este az *Eleven ördög* operette volt müsoron. *Pataky* Vilma, *Szalma*, *Tallián*, *Szapári* Janka, *Markus* Angelle, *Makkai*, *Győző*, *Baranyai* szabatos játéka biztositották a hangulatos darab sikerét. A tanácsos szerepét *Szilágyi* Dezső állitotta előtérbe, ki ez este lépett fel kiérdemelve játékával a közönség rokonszenvét.

Hétfőn *Aranyvirágot* adták, *Pataky* Vilmával a czimszerepben. Kedves alakossága, lágy érzelgőssége fényességei alakitásának. Hangja nem nagy terjedelmü, de igen ügyesen tud vele bánni; a lágyságot, a fényt, és az árnyékolást kitünő szinezéssel osztja meg. *Szalma* a Beppó szerepében kongeniális társa volt; megkapó szine, hangja a szerep minden jelenetében. Az amerikai nőt *Markus* Angella játszotta. Hangja szépen csengett, s a gondos csiszolás eredményét mutatták, mit azonban lerontott szintelen, kedvnélküli játéka. *Győző* Alfréd mint milliárdos váltott ki sok derültséget a közönség soraiból. Jó volt *Makkai* mint Danilló. A helyes ensemblével vitt repriset a közönség szivesen fogadta. Kedden megismételték a *Kedélyes paraszt ot*, mig szerdán

A *tökfilkó* vigjátékot mutatták be. Naiv és primitiv biedermeieriáda. Lapos humor, mely émelyitő szentimentalizmusba fulad. Mese a három rossz testvérről, kik a hiszékeny és együgyü jólelkü testvért mindenéből kiforgatják. Legvégül pedig általános meglepetésre kiderül az is, hogy a tökfilkó nem is éppen tökfilkó, sőt igen széplelkü fiatal ember. Ez annyival meglepőbb, minthogy a tökfilkó az egész darab folyamán olyan dolgokat mivelt, melyek arra vallanak, hogy méltán viseli e czimet és jelleget. Talán ez késztette a szerep alakitóját *Vándori* Bélát, hogy az alakot elejétől-végig bárgyunak, majdnem hülyének rajzolta, miáltal a befejezés tulromantikusan tünik föl. Talán a rendezőnek kellett volna itt valamelyes módon közbelépnie. A testvérek szerepében *Tallián*, *Győző* és *Makkai* sok tréfát hoztak magukkal a szinpadra, melyekkel sikerült is közbe-közbe a nézőt megnevettetni. *Harmath* Zseni az amerikai leány lehetetlen szerepéből csinált érdekesen megrajzolt alakot. Kedves volt *Szapáry* Janka a mama szerepében, mig *Bathó* Irén (Lisbeth) ugy gondolta, hogy a rábizottakat hiven elvégezte, ha mentől több czukorkát elfogyaszt. A darabot nehézkes tempóban adták, s a közönség fásultan várta az öt felvonás végét. — Csütörtökön *Erdész leányt* adták lanyha érdeklődés mellett, noha ez este szinészeink valóban dicséretes dolgot produkáltak. A czimszerepben *Pataky* Vilma szép énekével, temperamentumos játékával, szeretetreméltó egyéniségével zajos tetszést aratott. *Baranyai* Ferencz, mint jószágkormányzó tisztán csendülő magas tenorjával ért el szép sikert. Walperl szerepében *Győző* a jókedvnek verőfényét hozta szinpadra. *Ernyei* János (a császár) játéka kedélytelen, szintelen volt. A jó, összevágó előadás méltán tetszett a közönségnek. — Tegnap pénteken zónában *Kurucz furfangot* adták, ma szombaton este Sardou drámája, *A boszorkány* megy. Holnap vasárnap délután *Czigányt*, este *Bob herczeget* adják.

KÖZGAZDASÁG.

Olcsó gyümölcsfa csemeték. Udvarhelyvármegye gyümölcsfatenyészése és emelésének előmozditása czéljából *Fás* Gyula kir. erdőtanácsos közhirré teszi, hogy a székelyudvarhelyi állami gyümölcsfaiskolából a következő faju 3 éves nemesitett gyümölcsfa ojtványok lesznek 1910. év tavaszán kiadók: *Almák*: Jonathán, Téli aranypármen, Batul, Ponyik és Török Bálint. *Cseresznyék*: Májusi korai és disznódi füszeres. *Mogyorók*: Hallei óriás, Band, Gubeni, piros és Fehér Lambert. Az első osztályu ojtványok ára 60 fillér, a második osztályu és gyökeres mogyoró 30 fillér. Lelkészeknek, körjegyzőknek továbbá módosabb földmives kis kazdáknak saját czéljaira 33%; községi tanitóknak és szegénysorsu kisgazdáknak 50%; községeknek és közbirtokosságoknak pedig kellően felszerelt és szabályszerü bélyeggel ellátott földmivelésügyi Miniszteriumhoz czimzett kérvényekre 50—75% árkedvezménnyel. Előjegyezhetni az 1910. év tavaszára *1909. év december 1-ig* a m. kir. állami erdőhivatal főnökénél.

Kiadja: Becsek D. Fia könyvnyomdája.

Sz. 5034—909. kig.

Hirdetmény.

Közhirré teszem, hogy az 1910. évi közmunka összeirási és kivetési lajstrom **1909. év október hó 24-ikétől** 15 napi közszemlére van van kitéve s ezt bárki megtekintheti.

Székelyudvarhely város tanácsa, 1909. évi október hó 15-én.

Soó Domokos,
h. polgármester.

Legolcsóbb bútor bevásárlási forrás!

Székely és Réti bútorgyára

Marosvásárhely, Főtér 47. sz.

Van szerencsénk a n. é. közönség tudomására hozni, hogy butorüzletünket, mely Erdély legszebb látványossága, egy nagyobbszabásu asztalos mühellyel bővitettük ki és elvállalunk **háló, ebédlő, szalon, uriszoba, szálloda és fürdő** berendezések készitését a legjutányosabb árak mellett Oriási választék: **vas-, és rézbutorokban, szőnyeg, függöny, ágy- és asztalteritőkben. Gyermekkocsik és gyermekszékekben.**

Saját kárpitos mühelyünkben elvállaljuk a legfiinomabb kárpitos munkák elkészitését és különösen angol bőrmunkáinkra hivjuk fel a n. é. közönség figyelmét.

Angol bőrgarniturák 300 kor. kezdve.

Elvállalunk menyasszonyi kelengyék szállitását és készséggel muntatjuk be gazdag mintagyüjteményünket. — Meghivásra minden vételkötelezettség nélkül személyesen oda utazunk a rendelmény felvétele végett. — Kérjük a n. é. közönség szives támogatását és vagyunk kiváló tisztelettel

Székely és Réti,
butorgyárosok.
17—30

Reményi Frigyes fogászati müterme
Székelyudvarhely Kossuth-u. 56.
(Pannajoth-féle ház)
Fogad: délelőtt 8—12., délután 3—5 óráig.

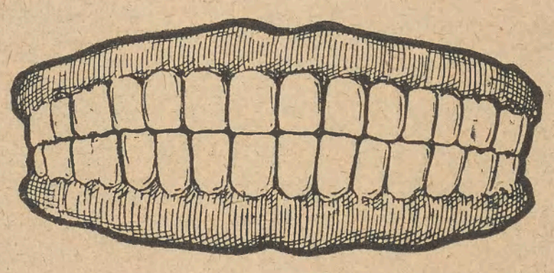

A n. é. közönség szives tudomására hozom, hogy dicsőszentmártoni **fogászati műtermemet** Székelyudvarhelyre helyezvén át, azon kellemes helyzetben vagyok, hagy a fogászat körébe tartozó összes müveleteket a fogászati tudományok legujabb vivmányai szerint végezve, a legkényesebb igényeket is kielégithetem. **Szájpadlás nélküli fogak és fogsorok,** Arany fogkoronák és arany csapos fogak! **Fogtömések:** arany, cement ezüst, porczellán és platinával! **Fogtisztitás! Érzéstelenitett foghuzások!** — A n. é. közönség szives pártfogását kérve, kitünő tisztelettel **REMÉNYI FRIGYES,** fogtechnikus, szájpadlás nélküli müfog specziálista.

Kitünő minőségü és legmagasabb szilárdságu PORTLAND CEMENTET ajánl olcsó áron a

PORTLAND CEMENTGYÁR BRASSÓ

Itt helyben kapható RÖSLER és GÁBOR czégnél.

Ingyen himzési és szabászati tanfolyam!

Tisztelettel értesitjük mélyen tisztelt vevőinket és a t. hölgyközönséget, hogy engedve t. vevőink kivánságának, **Székelyudvarhelyt egy**

Himzési tanfolyamot

szándékszunk rendezni, ahol a tőlünk vett gépen minden egyes résztvevő a **legszebb himzéseket, azsurozásokat, aplikácziókat, monogrammokat** és itt még sok elő nem számitható eredeti **SINGER**-gépeinben készithető szép munkákat elsajátithatják. Azon kellemes helyzetben vagyunk, hogy kivételesen Udvarhelyt mindenki, aki a tanfolyamon résztvesz, a legdivatosabb **ruhaszabást** is dijmentesen elsajátithatja. — Előjegyzéseket elfogad

Dávid Ábrahám
helybeli képviselőnk
Bethlen-utcza 13. szám.

SINGER & CO.
varrógép részvénytársaság Segesvár, Bajor-u. 22.

SINGER 66 világszabadalom.

Fogorvos Perl József

Amerikán Dentist

e hó 26-ikán megkezdi fogorvosi rendelését.

Hazánk egyik legnagyobb és leggazdagabb **biztositó részvénytársasága** megyénket ujra akarja szervezni. E czélból

keres

egy vagy két megyénkben jól bevezetett, megbizható, komoly, szolid előéletü és szorgalmas egyént, kik a biztositási üzlet összes ágazataiban az üzletszerzés, valamint a szervezés terén eredménynyel képesek müködni.

Főczél. Üzletszerzés és itt helyben, valamint a vidéken, oly helyi megbizható ügynököket és képviselőket felállitani, kik szintén képesek egészséges biztositási üzletet teremteni.

Ajánlkozók, kik ezen a téren már sikerrel müködtek, előnyben részesülnek. Nem szakmabeliek a társaság költségén oktatást nyernek. Az állások a jól betöltött, kikötött idő leteltével nyugdijképes állandókká alakittatnak át.

Kezdőfizetés: A már betöltött gyakorlat és előismeretek szerint havi 150—250 korona és ha a társaság megbizásából utazik: 10 — korona napidij és II. oszt. vasut Kimeritő ajánlatok: **„Kötelességteljesités — szép jövő“** alatt

Eckstein Bernát hirdetési irodába
(Budapest, VII., Erzsébet-körüt 37.) kéretnek.

Eladó házak és telkek.

Vár-utcza 16. sz. ház, a mellette levő kert (házhely) — továbbá Bethlen-utcza 69. sz. ház, a mellette levő üres telek (házhely), ez utóbbi felefele részben, külön-külön is eladók. Ertekezhetni

DABOCZI MIKLÓSnál.

Tiszta buzát 26 K.-ért

bármely időszakban, vasár- és ünnepnapokon is a d. e. órákban 3—100 métermázsáig megveszek.

Fábián József gőztürész és malomtulajd.

MEGJELENT

Udvarhelymegyei Kalauz

a III-ik elemi osztály földrajzának anyagához. Saját rajzaival ellátta és irta SZÁSZ FERENCZ állami iskolai igazgató-tanitó.

Ára 50 fillér.

Megrendelések közvetlen a kiadó czéghez: BECSEK D. FIA könyvnyomda intézendők, mivel tekintettel olcsó árára, a könyvkereskedőknek adni szokott %-ot nem birja meg.

Atilla-u. 32. szám alatt

2 szoba és üveges verenda butorozva, vagy butorozatlan, azonnal **kiadó.**

Jó forgalmu helyen egy uj és korlátlan italméréssel biró

szálloda-vendéglő vezetésére,

melyben nagyterem és állandó szinpad is van egy ügyes vendéglős kerestetik. Esetleg bérbe vagy arra való ember örökáron is megveheti. Ajánlatok a Kitelszövetkezet elnökségének küldendők

Gyergyóalfalu (Csikmegye.)

Felvágott bükkfa

bárkájával 10 koronáért bármikor megrendelhető azonnali szállitásra

Fábián József gőzfürésztelepén

Tűzifa eladás.

Zsigmond-telepi fűrészemnél (Zetelaka mellett)

első minőségü, száraz bükkhasábfa kapható.

Nem usztatott fa

Ára ölenkint (4 ürmeter) **16 korona.**

Mintaölek a helybeli faraktáramban; az állomási épülettel szemben; megtekinthetők.

(Ugyanott fuvarosok is szerezhetők.)

Klein Zsigmond.

MINDSZENTEK.

Friss élő virágokból készült

VIRÁGKOSZORUK

képezik legszebb díszét a sirhelyeknek.

Csak élő virág ébreszt kegyeletteljes hangulatot.

MÜHLE VILMOS

cs. és kir. udvari szállitó

TEMESVÁR

ajánlja Mindszentek napjára elismert elegáns

virág- és pálmakoszoruit

legdivatosabb és legizlésesebb kivi elben.

Szétküldés a monarchia minden irányába. — A megrendelések korai feladása kivánatos, hogy a pontos megérkezés akadálytalanul megtörténhessen.

MINDSZENTEK.

forduljon minden érdeklődő, ki sulyt fektet I-rendü fajtiszta anyagra

Gyümölcsfacsemeték

Sétányfák, Diszcserjék, Tülevelüek, Keritésnövények

Szőlőoltványok.

(I. sima áru) európai és amerikai sima és gyökeres vesszők. Oktató diszárjegyzék ingyen.

FISCHER és Társai

faiskolák és szőlőoltványtelepek.

MEGJELENT

Udvarhelyvármegye

Földrajza.

Vezérkönyv elemi iskolai tanitók számára.

Az uj miniszteri tantervhez alkalmazkodva, saját rajzaival ellátta és irta

SZÁSZ FERENCZ
igazgató-tanitó.

— Ára 3 korona. —

3 kor. 20 fillér előzetes beküldése mellett megrendelhető: BECSEK D. FIA könyvnyomdában.

Magyar ember csak magyar ásványvizet igyék!

Magyar ásványviz

forgalmi és kiviteli részvénytársaság Budapest, V., Báthory-utcza 5. szám.

Kizárólag természetes magyar ásványvizet hozunk forgalmba.

Borszéki Boldizsár, idült gyomorbaj ellen
Borszéki Főkut, köszvény ellen
Borszéki Kossuth, vérszegénység ellen
Bodoki Matild, alkális savanyuviz
Baross, vesebaj ellen

Borhegyi, hugyhajtó
Boholti, üditő viz
Előpataki, sárgaság ellen
Felsőrákosi Mária, légcsőhurut ellen
Hargitaligeti, üditő ital

Horgász, étvágygerjesztő
Kászonfőkut (Saluteris) jód és litheum tartalmu
Répáti, égvényes ásványviz
Székely-Selters, idült gyomorbajok ellen
Sztojkai, czukorbetegség ellen

Kérdezze meg az orvosát és megtudja, hogy a **természetes ásványviz** gyógyhatása és kellemes ize össze nem hasonlitható a mesterséges ásványvizekkel

Magyar ásványvizekkel a külföld majdnem összes vizei pótolhatók.

Kapható mindenütt!